

Merak dümende

Sanatının ve eserlerinin ön planda olmasını isteyen, kendi arka planda bırakan ve sessiz kalmayı tercih eden bir sanatçı Ahmet Doğu İpek. Sanatçının bugüne kadar ürettiği bütün serilerin çıkış noktası merak. Atölye ziyaretimiz sırasında İpek ile derin bir sohbete koyulduk.

VANESSA MEDİNİ

vanessamedini@meddshipping.com

Merak... Herhangi bir konuya karşı meraklı, o konuyu kafaya takmış, hatta belki saplantı haline getirmiş, hakkında ne var ne yok öğrenmek isteyen, araştırır ve bunu müthiş bir adanmışlıkla, tutkuyla yapan insanlara saygı duymamak imkansız.

Ahmet Doğu İpek de meraklı olduğu kadar yetenekli, yetenekli olduğu kadar mütevazı. Atölyesinde yaptığımız keyifli sohbet sırasında kendisinden bahsederken "Belki de bu konuda yetenekli olabilirim, bilmiyorum" diyebilecek kadar samimi. Olduğu gibi. Sanatının ve eserlerinin ön planda olmasını isteyen, kendi arka planda bırakan ve sessiz kalmayı tercih eden bir sanatçı. 'Renklerin kötü çocuğu' olarak ilan edilmiş siyaha olan tutkusunun sebebi de aslında bununla doğru orantılı. Genellikle baştan aşağıya siyahlara bürünmüş bir şekilde görüleceğinin sanatçının eserleri de siyah ağırlıklı. İpek, bir nevi 'görünmezlik pelerini' şeklinde tanımladığı siyahı kendisini nötrleyen bir renk olduğu için sevdiğini söylüyor. Geçtiğimiz sene Galata Rum İlkokulu'ndan sergilediği "Günler-Days" sergisinden sonra Selen Ansen'in sergiden esinlenerek yazdığı ve gece tanrıçası Nyx'in ismini verdiği şiirin bugüne kadar aldığı en anlamlı hediyelerden biri olduğunu söylüyor.

"Second Harvest" isimli ilk serisi sanatçının grafit ile kağıt üzerinde elini kağıttan hiç kaldırmadan, tek dokunuşla, tek solukta yaptığı bir denemeden yola çıkarak oluşuyor. Oluşan bu dinamik ve kaotik sarmalı zaman içerisinde kara kalemini kullanarak hassas ve rafine dokunuşlarla sakinleştiriyor, itinayla ve özenle detaylandırıyor.

Bu seriyi takip eden "Construction Regime" ise insan elinden çıkma, şehir hayatının bir parçası haline gelen, gökyüzünü kara bulutlar gibi saran dev gökdelenler ile onların arasından sızmaya çalışan ışık üzerine kurulu. Böylesine çok katmanlı ve karışık bir seriyi hata kabul etmediği için çalışılması en zor boyalardan biri olan suluboya ile yapması, hem İpek'in hem de pratiğinin titizliği hakkında ciddi ipuçları veriyor.

Politik eserler üretme gibi bir niyeti ve çabası olmadığından bunu çok dile getirmediğini, üretmediği bir dönemde, sadece kendi için yapmış olduğu bir nevi meditasyon sonucu, tamamen doğal şekilde geliştiğini ifade ettiği "Days" serisinde 15 Temmuz sonrası içinde bulunduğu ruh halini yansıtan, suluboyayla oluşturduğu siyah karelerden bahsediyor. Toplamda 157 tane olan bu karelerin bazıları zifiri karanlık, bazılarının içinde ise beyaz ışık huzmeleri var. Aslında bu seri o günkü ruh haline göre oluşturduğu bir duygu durum raporu, görsel bir günlük.

kırılan seramiklerin altın ve gümüş gibi değerli ham maddelerle tamir edilme geleneğini anlatan Kintsugi ile birleştirilerek ürettiği bir seri bulunuyor. Kağıt üzerine suluboya ile resmettiği, siyahın tonlarından oluşan kayaların çatlaklarını likit altın ile doldurarak insan eli değmeden, yeryüzünün en derinliklerinden, magmasından çıkan lavlarla kendiliğinden meydana gelen, günlük hayatta "Taş işte!" deyip geçtiğimiz, herhangi bir değer ve anlam yüklemeyeceğimiz bu kütleleri aslında yine kendi içlerinde barındırdıkları fakat aksine çok değer verdiğimiz bir ham madde olan altın ile tamir etme çabasının arasındaki çarpık ilişkiye dikkat çekiyor.

İpek, bu onarma isteğinin altında bir menfaat olduğuna değiniyor, "Onaracak ki tekrar kullanılabilecek. Üstelik altınla onararak değerine değer katacak. Ama kayalar, taşlar öyle mi? Onarılmak belki de hiç umurlarında değil, öyle oldukları gibi kalmak istiyorlar. Onarılmalarının ne kendilerine ne de bize bir faydası yok" diyor. Sanatçının bu söylemi bana karşılık beklemeden iyilik yapmanın, herhangi bir çıkar olmaksızın yardım etmenin günümüzde ne kadar nadir rastlanan bir durum, gerçek iyiliğin ise aslında 'yapılan ve unutulmuş' olduğunu hatırlatıyor. En sert kayalar, en dayanıklı taşlar bile zaman içerisinde fırtınalara, çeşitli dış faktörlere maruz kalarak parçalandıkları halde hâlâ oldukları yerde kendilerini saklamadan dimdik duruyorlar. Bizim de aynı şekilde hayatı yaşarken kırılan, yaralanan yerlerimizi saklamamızın, içimizde biriktirmenin sağlıksız olduğundan, buna karşılık içimizin ve dışımızın birliğinden, şeffaf bir hayatın dayanılmaz hafifliğinden ve huzurundan bahsediyor.

Sanatçı ile 'değer biçme' kavramı hakkında uzun uzun konuşuyoruz. Mesela...Altının değerli olduğunu nasıl öğrendik, nereden biliyoruz? Çünkü altın her yerde bulunmuyor; belli bölgelerden, belli miktarlarda, çok zor koşullarda çıkartılıyor. Hem nadir hem de talebi çok. Tarih boyunca para olarak kullanılmış, şimdi yatırım amaçlı kullanılıyor. Hiçbir zaman değer kaybetmiyor. Tamam, bunu anladık. Peki taşın değersiz olduğunu kim söyledi ve biz neden buna inandık? Daha altın ortada yokken insanlar mağazalarda, taşların içinde yaşamıyorlar mıydı? Taşlar onlara kendilerini koruyabilecekleri bir yaşam alanı sağlamadı mı? Taşları birbirine sürterek ateş yakıyorlar mıydı? Yeri geldiğinde taşları yabani hayvanlara karşı bir savunma aracı olarak kullanmadılar mı? Taşları boyayarak, kazıyarak, şekil vererek insanlık hakkındaki ilk keşiflere vesile olmadılar mı? İlk sanat eserlerini yaratmadılar mı? Dünyanın birçok yerindeki ilk yerleşim alanları, antik kentler, tapınaklar vs. taş üstüne taş konarak yapılmış, biz de karşılığında durup o dönemlerde hiç teknoloji yokken bu yapıları nasıl inşa ettiklerini düşünür duruyoruz. Hiç taşlara bu açıdan bakmış mıydık? Bu şekilde bakıldığında değersiz diyebilir miyiz? Evet belki günümüz için bu kadar değerli, alıp satabileceğimiz, para kazanabileceğimiz bir macra hiç değil ama tarih içindeki rollerinin büyük olduğu kesin. Neye, ne kadar değer verilmesi gerektiğini aslında biz belirliyoruz. Bu kişiye göre değişse de toplumun küçüklüğümüzden beri bilinçaltımızla zerk ettiği bazı kodlamaları ve bizim de bunlardan etkilenecek hareket ettirmizi inkar edemeyiz.

Taş demişken...Bergama'dan sökülüp Berlin'e kaçırılan Zeus Tapınağı'nın hikayesini de bilmeyen yoktur sanırım. Berlin Pergamon Müzesi'nde bütün ihtişamıyla duruyor, yolunuz düşerse "Taş işte!" anlayışının sonucunu mutlaka gidip görmenizi tavsiye ederim.

Doğaya olan merakı bununla sınırla kalmayan Ahmet Doğu İpek için gökyüzünün, yıldızların ve evrendeki sonsuz karanlığın da ayrı bir yeri var. Hint mürekkebi ile siyaha boyadığı dört metrelik özel bir kağıdın üzerine falçatasıyla ve sivri uçlu cisimlerle 3 ay boyunca her gün saatlerce minik çentikler atıp ham kağıdın beyazını ortaya çıkartarak yarattığı yıldızlar ile birlikte izleyiciyi samanyolu galaksisini keşfetmeye çağırdığı bir seri üretiyor. Bu seri "Days" sergisine dahil edilmişti fakat okulun farklı odalarında, tek başlarına, karanlık bir ortamda, tek bir ışık kaynağının sadece eserin üzerine yansıtıldığı bir biçimde sergilenmişti ve gerçekten de insana farklı bir boyuta geçildiği havasını veriyordu.

Bugüne kadar ürettiği serilerin arasında spontane olarak gelişmeyen, hikayesini yazdığı ve kurgusunu kendisinin yaptığı tek seri böcekleri mercek altına aldığı, onları bir biyolog edasıyla incelediği ve resmettiği, yine "Days" sergisinde karşımıza çıkan eserlerden oluşuyor. Eski çağlarda geçen hikayede köylerden birinde veba gibi yayılan,

Ahmet Doğu İpek

FOTOĞRAF: ENGIN IRIZ

nasıl ve nereden bulduğu bilinmeyen bir hastalık çıkıyor. Köydeki şifacılar da kaynağını bulmak için bölgedeki doğaya ait böcekleri ve bitkileri incelemeye başlıyor ve sorunun bir böcek türünden olduğu anlaşılıyor. Ansiklopediden kopartılmış sayfaları andıran, cam fanusların içinde incelemelerin yapıldığı bir laboratuvarın içindeymişsiniz hissi veren bu eserlerde sanatçı pratiğinde ilk defa renk kullanıyor. Sergide görülen eserlerin bu serinin sadece bir başlangıcı olduğunu, Eylül 2019'da Galerî Nev'de açacağı ilk kişisel sergisinde daha detaylı ve bitkilerin de sergiye ekleneceği eserlerin olacağını dile getiriyor.

Doğanın kendi kendine yarattığı ham yapılar ve insan eli değmiş olan yapılar arasındaki ilişkiyi yakın marka-ja alan sanatçı bulduğu bir cevaz ağacı kökünün yarısını olduğu gibi bırakarak, yarısını ise bir marangozdan tek seferde öğrendiği tekniklerden yardım alarak masaya çevirip sergiye ekliyor. "Nereden çıktı bu marangozluk, bir bu kalmamıştı, onu da yapayım mı dedin?" diye şakayla karışık sorduğumda aldığı cevap hiç de şaşırtıcı olmuyor. Bu masa da aynı şekilde tamamen kişisel merakının sonucu. Acaba denersen nasil olur diye başlıyor ve yapıyor. Kim bilir, belki de hiçbirimizin dünyaya kök salmayacağına, doğadaki yaşam ve ölüm döngüsünün ne olursa olsun her zaman var olmaya devam edeceğini, eskilerin yerini yenilerin alacağını, insan elinin değdiği her şeyin doğal yapısını yitireceğini ve tüketim üzerine kurulu yapay bir dünyanın parçası olacağını anlatmak istiyor belki de bize...

Aklımda dönüp dolaşan fikirleri denemeye, uygulamaya koyma konusunda çok açık. Ne kendine, ne de pratiğine sınırlar çizmiyor. Geçtiğimiz sene kendi merceklerini kullanarak çekmeye başladığı videolarından konu açılıyor. Küçüklüğünden beri ilgisini çeken kuşların mevsimsel yolculuklarının izini sürerek, onları takip ederek, uçarken farkında olmadan havada yarattıkları istemsiz koreografilerden başlıyor, bunu sigara dumanının havadaki süzülüşü ve su bardağına damlatıldığı mürekkebin dağılına ait videolar izliyor. Kimi zaman bu koreografileri kendi halinde bırakıyor, kimi zaman ise müdahale ediyor. Videolarının arka fonuna eklemiş olduğu şarkılar en sevdiği klasik müzik bestecilerinden olmakla birlikte çektiği koreografilerin ritmine de uygun ve uyumlular.

İKSV tarafından Cité Des Arts'a katılması için seçilen Ahmet Doğu İpek, geçtiğimiz nisan-temmuz aylarını Paris'te, dünyanın farklı yerlerinden gelen 300 sanatçıyla bir arada üretmek ve yaşayarak geçirdi. Nasıl bir ortam olduğunu sorduğumda her sanatçının kendisine ait bir stüdyosu olduğunu söyleyerek, herkesin kapısının birbirine açık ve birbirini özgürce kritik edebildiği ilham verici bir ortamdan bahsediyor. Bu program sayesinde önemli galeriler ile iletişim kurma fırsatı yakaladığını ve Paris'in kültür sanat anlamında ne kadar doyurucu bir şehir olduğunu sözlerine ekliyor.

Sanatçı, Paris'ten döndükten sonra Füreya Koral'ın da 30 sene boyunca İstanbul'da yaşadığını tesadüfen öğrendiği, İstanbul'da gördüğüm en güzel eski binalardan birine yerleşti. Şişli'de bulunan, hem ev hem de atölye olarak kullandığı bu binaya ağaç ve bitkilerin donatıldığı bir avludan giriliyor. Eski ama ihtişamlı kapının önünde zili çalıp beklerken bu kapıdan kimler geldi kimler geçti acaba diye düşünmekten kendimi alamıyorum. Kapı açıldıktan sonra karşıma çıkan ve döne döne uzanan merdivenden yedi kat çıktıktan sonra beni her zamanki nezaketiyle karşılayan sanatçı ile birlikte içeri girdiğim

an kendimi 1920'lere ışınlanmış gibi hissediyorum. Bina dışarıdan ne kadar eski ve bakıma ihtiyacı var gibi görünse de içi gayet bakımlı. Eski kapılara ve tavanlara karşı bir merakım olduğu için gözüm ister istemez mekanın muhteşem tavanlarına ve duvar işlemlerine takılıyor. Hepsi orijinal.

Atölye bölümüne geçerken aynı zamanda kitap kurdu olduğu her halden belli olan sanatçının yüzlerce kitabının olduğu ve kendine raflardan birinde yuva yapmış bir kumruyu da barındıran dev bir kütüphaneyle birlikte duvarların işlemelerine eşlik eden sarmaşıklar görüyorum. Atölye adeta bir vaha. Girer girmez insanı sakinleştirir ve huzur veren bir enerjisi var. Mekanların içinde yaşayan insanların yansıtığına inanan biri olarak, sanatçının, eserlerinin ve atölyesinin birbiriyle ne kadar bütünleştiği hemen fark ediliyor. Yavaş yavaş yerleştiğini söylediği atölyesinin de mekanın geri kalan kısmı gibi tavanları yüksek, ferah, büyük ebatlı eserleri üretebileceği temiz, beyaz duvarları var ve bolca pencereye sahip olduğu için aynı zamanda çok da ışık alıyor.

Pencerelerden birinin önüne yerleştiği çalışma masasının iki yanında fırçalarını boy ve işlevselliğine göre ayırdığı raflardan oluşan bir bölüm ile cetvellerden, değişik kalemlerden, markerlardan ve boyalardan oluşan bir başka bölüm var. Buna ek olarak masasının her iki tarafında vazgeçilmez malzemesi olan kağıdın çeşitli tiplerine ait irili ufaklı rulolar ve denemelerini biriktirdiği bir kutu bulunuyor. Bu kutuda bir sürü çizim, boya, fırça denemeleri ve sketchbook'u yer alıyor. Sanatçı, atölyesiyle ile olan ilişkisini şu sözlerle ifade ediyor: "Tam bir atölye sanatçısıyım. Atölyeye kapanmayı seviyorum. Şimdiye kadar alanımı atölye ve ev olarak hiç ayırmadım, hep bir aradaydılar. Gece geç saatlere kadar çalışıyorum dolayısıyla ertesi sabah tekrar işin başında uyanmayı seviyorum. Evden çıkıp işe gider gibi atölyeye gitmek bana göre değil. Atölyemin iyi bir gün ışığı olması, geniş duvarlara sahip olması ve az ses alan bir yerde konumlanması benim için önemli."

Eserleri her ne kadar siyah ağırlıklı olsa da ve siyah her ne kadar karanlığı, karamsarlığı, depresyonu çağırırsa da Ahmet Doğu İpek'in eserleri bana hiçbir zaman içimi daraltacak ve bana kendimi mutsuz hissettirecek kadar karanlık gelmiyor. Bunun hem sanatçının sessiz, sakin ve mütevazı yapısından kaynaklı hem de eserlerini üretirken büründüğü meditatif ruh haliyle alakalı olduğunu düşünüyorum. "İyi tarafından bakmaya çalışıyorum..." diye başladığı cümlelerini göz önünde bulundurduğumda bu kadar iyimser olmanın aslında sanatçının bütün olumsuz duygularını sanatını icra ederken bünyesinden attığını, bu şekilde arındığını, şifalandığını ve yenilediğini görüyorum.

Atölyeden ayrılmadan "Days" sergisine ait kitabın yolda olduğunu, sadece 750 tane basılacağını, Patika Kitabevi, Robinson Kitabevi ve Galerî Nev'den kısa bir süre sonra temin edilebileceği müjdesini alıyorum. Her bir kitap kapağı aynı samanyoluna benzeyen eserlerindeki gibi sanatçı tarafından teker teker çentiklenerek hazırlanıyor. 2017'den beri Galerî Nev tarafından temsil edilen sanatçının önümüzdeki sene gerçekleşecek sergisini merakla bekliyorum. Bir yanda eserlerine kendimi yakın bulduğum ve inandığım bir sanatçı, bir yanda çok saygı duyduğum bir galerici. Birlikte çok güzel projelere imza atacaklarına gönülden inanıyorum.

Kağıdın üzerine boyayı döktükten sonra bazen kağıtta boyanın etkileşimini kendi haline bıraktığı, bazen de müdahale ederek yarattığı bu karelerin 89'u sergisinde yan yana sergilendi. Geri kalanlar ise bu serginin akabinde küratörlüğünü Nilüfer Şaşmaz ve Karoly Aliotti'nin yaptığı "Dark Deep Darkness and Splendor" sergisinde izleyiciye buluştu.

Sanatçının "Days" sergisine dahil olan, farklı felsefelerle, düşüncü biçimleriyle ve teknikle ürettiği seriler ait eserleri de vardı. Sergide ilk defa izleme fırsatı bulduğumuz, taş ve kayaların anatomisine merak sarması ve incelemek istemesiyle, yetmezmiş gibi bu araştırmayı bir de Japon kültürüne ait,